

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

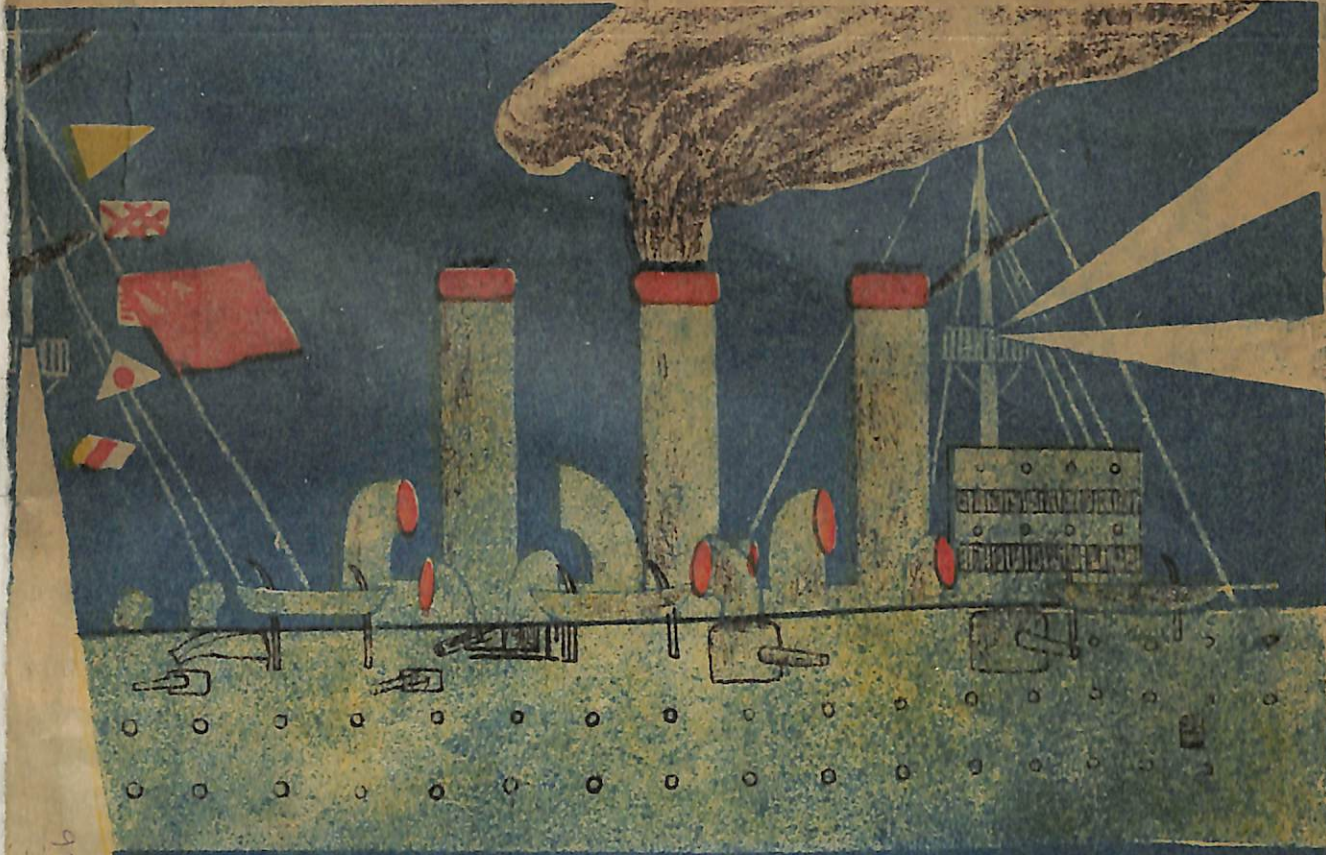
Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ԿՐԵՅՍԵՐ

ԱՎՐՈՐԱ

ՆԿԱՐ. ԻՆՈՋԵՄՏԵԿԻ

ՊԵՏՂԱՏ 1932 ՅԵՐԵՎԱՆ

891.715

Ը-94

42

ՏԵԿՍՏԸ՝ ՅԵ. ՇՎԱՐՅԻ

ԹԱՐԿՄ.՝ ԱՐԵ. ՏԵՐ-ՀՈՎՆԱՆՅԱՆԻ

Պետերբուրգում եր:

Հսկայական գործարանի մոտ յերեք ծխնելույզավոր մի կրեյսեր եր կանգնած: Կրեյսերի վրա այնպիսի թրթիկ-չրթիկոց եր բարձրացել, ասես դա վոչ թե կրեյսեր եր, այլ՝ դարձնոց: Այնքան շատ բանվոր եր աշխատում այնտեղ, վոր թվում եր վոչ թե ուղիղաձև ե, այլ՝ գործարան: Իս «Ավրո-րա» կրեյսերն եր, վոր ֆրանս-ուկրաինական գործարանում վերանորոգության եր յենթարկվում, քանի ղեռ Բալթիկ ծովը սառույցով եր պատած:

Կրեյսերի նավապետը Ղաֆուրեն հայհոյում եր շարունակ 1917 թվի ձմեռն անհանգիստ ձմեռ եր: Շատ գործարաններ գործադուլ եյին հայտա-րարել: Քաղաքում լուրեր եյին պտտում, վոր շուտով ընդհանուր գործադուլ ե ծագելու: Բոպե առ բոպե խռովություններ ու ապստամբություն եր սպա-սվում: Իսկ կրեյսերի վրա բազմաթիվ բանվորներ կային: Նրանք ամբողջ ուրը նավաստիների հետ եյին լինում:

— Հեռեցեք, հսկեցեք, — հրամայում եր նավապետը, — թույլ մի տվեք նավաստիներին բանվորների հետ քաղաքականության մասին խոսել: Մի բան վոր նկատեցիք, անմիջապես ղեկուցեցեք ինձ:

Բայց կրեյսերի վրա կարծես ամեն ինչ խաղաղ եր:

Փետրվարի վերջերին նավապետը քաղաքից վերադարձավ գունատ ու հուզված:

Նա սպաներին հավաքեց իր կայուտան:

Կրեյսերի վրա լուռթյուն եր տիրում: Բանվորներն այդ ուրն աշխատանքի չեյին գուրս յեկել: Նրանք գործադուլ եյին հայտարարել:

Նավապետը կողպեց կայուտայի դուռն ու ասած սպաներին:

— Նավից վոչ մի նավաստի բաց չթողնեք: Քաղաքում ապստամբու-թյուն ե:

Իսկ նավաստիները խմբված նավամատուցում, ականջ եյին դնում քա-ղաքից լսվող ձայներին:

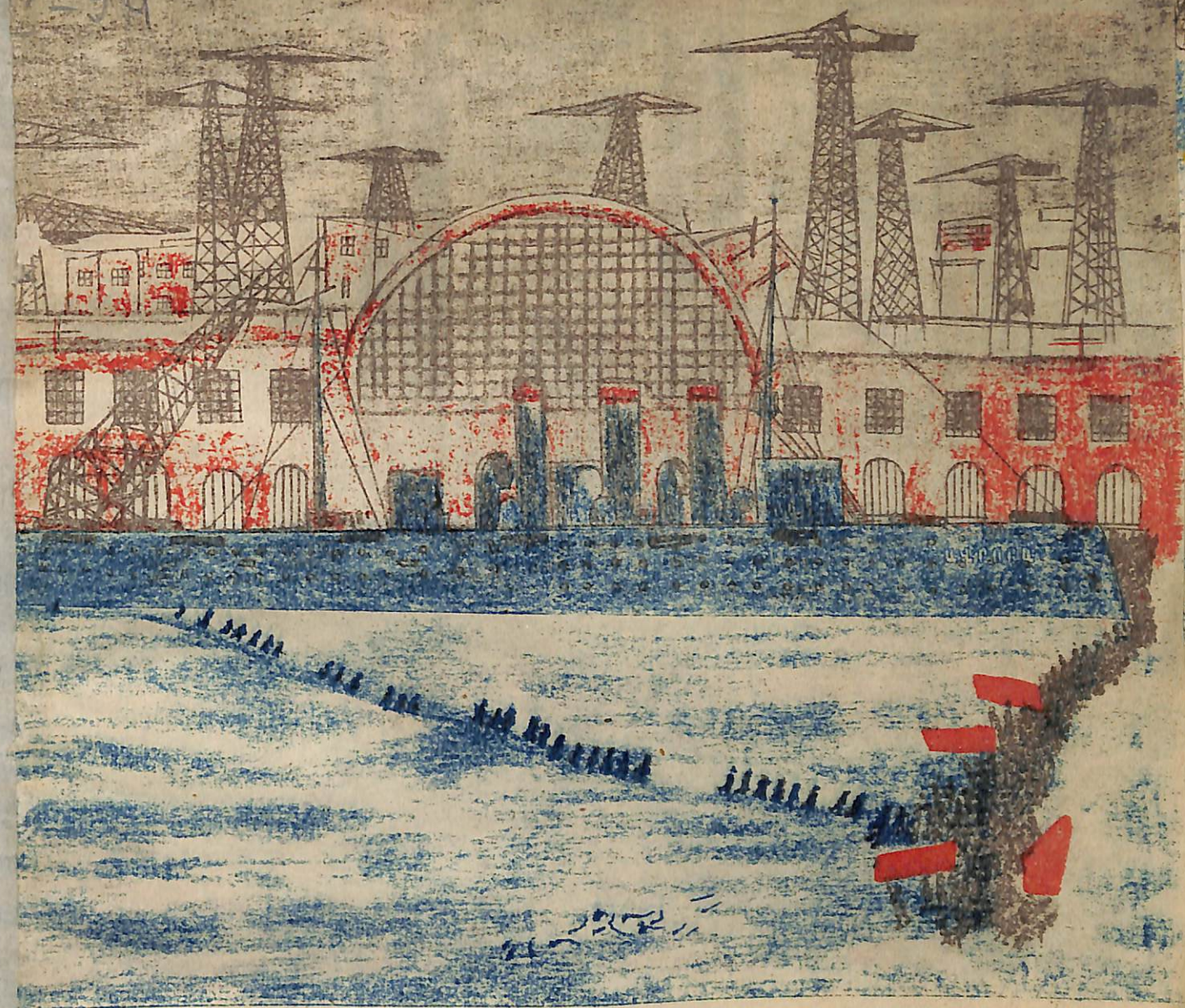
Քաղաքից հրաձգություն եր լսվում: Ծաթ ճաթում եյին գնդացիները:

— Տես, հրդեհ:

— Այո, վիթխարի հրավառություն ե:

— Ինչպես յերևում ե, սկսվեց:

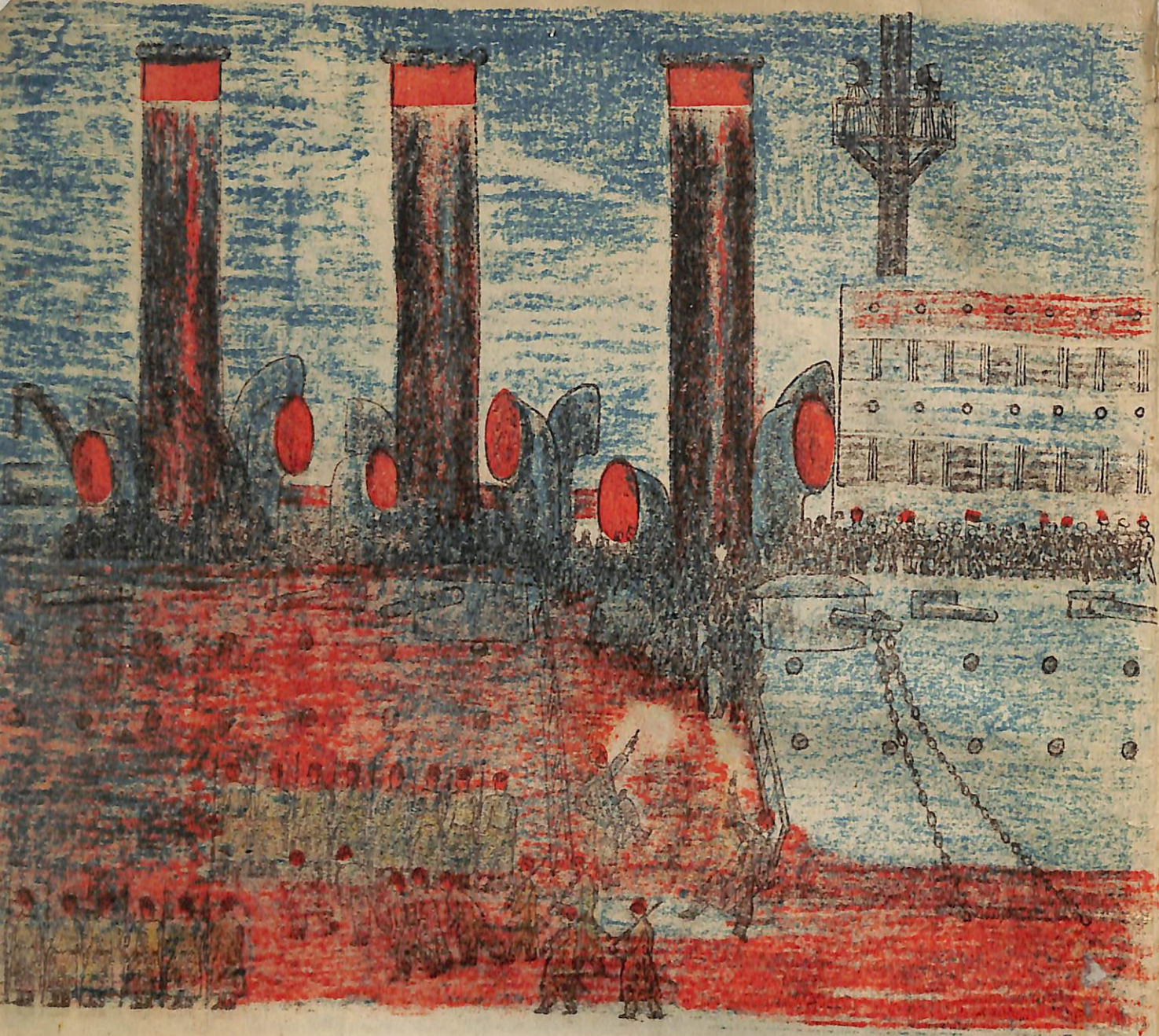
— Այո, սկսվեց:

Հետևյալ ուր բանվորների ահագին բազմությունը գրոշակներով՝ շարժվեց քաղաք:

Նրանք քաղաք եյին գնում, իսկ նավաստիները նավի վրայից նայում ե-յին նրանց յետևից: Զուր չեր, վոր նրանք ամբողջ ձմեռ միասին եյին յեղել: Յուրաքանչյուր նավաստի հասկանում եր, վոր քաղաքում վճռական կռիվ ե սկսվել ցարական իշխանության դեմ: Յեվ չնայած նավից հեռանալու արգելքին, նավաստիները վազեցին բանվորական շարքերի մոտ:

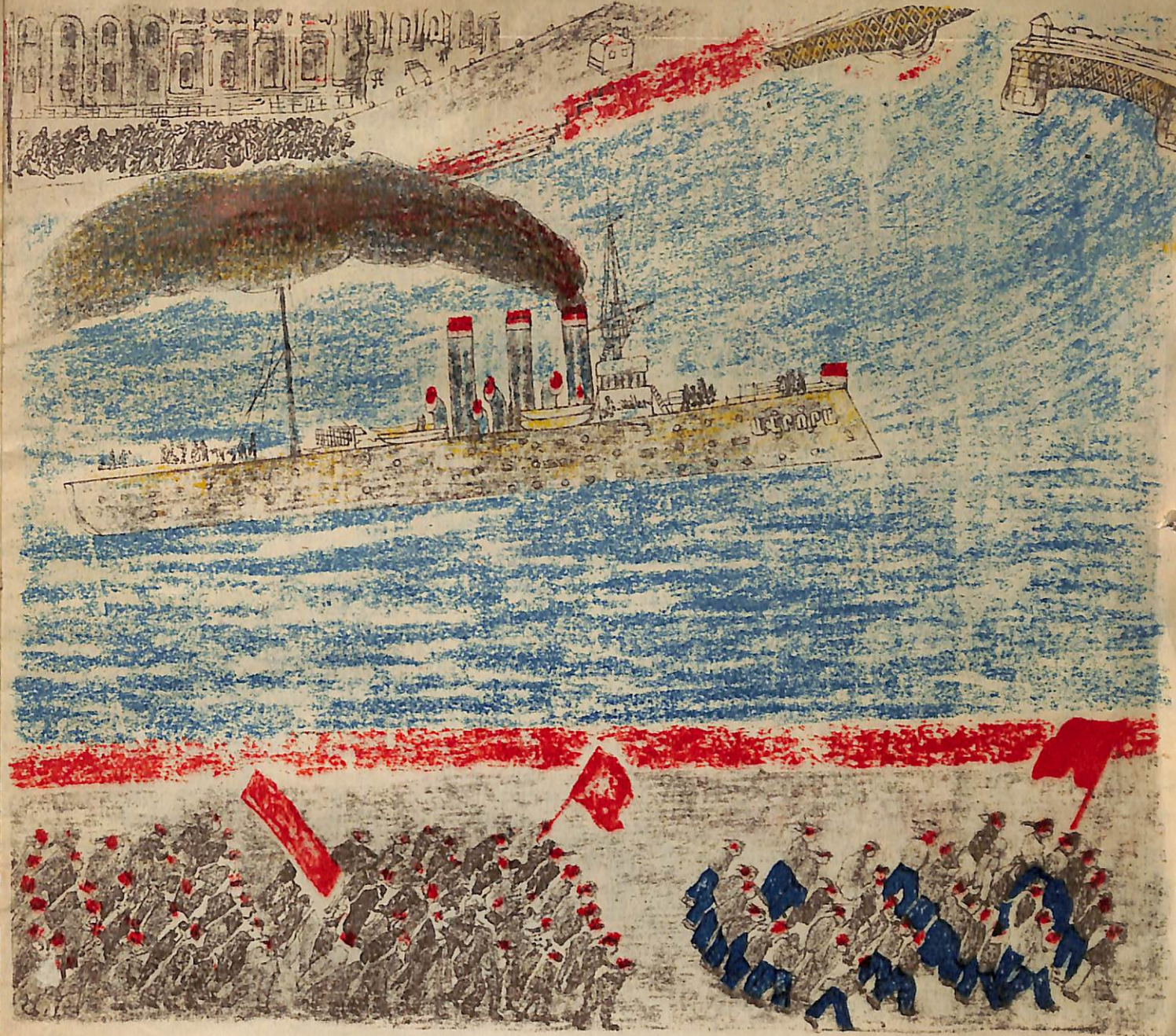
— Ընկերներ, մենք ձեզ հետ ենք, — ասացին նավաստիները:

Գիշերը գործադուլավոր բանվորների առաջնորդները ձերբակալվեցին։ Նրանց բերեցին կրեյսեր ու փակեցին կարգերում։

— Կրեյսերը բանտ չե, ազատեցեք բանվորներին, — հայտարարեցին նա-
փաստիները նստապետին, սակայն նավապետը դեռևս չեղ հասկանում, փոր-
ի իշխանությունը վերջացել է։ Նա մերժեց։

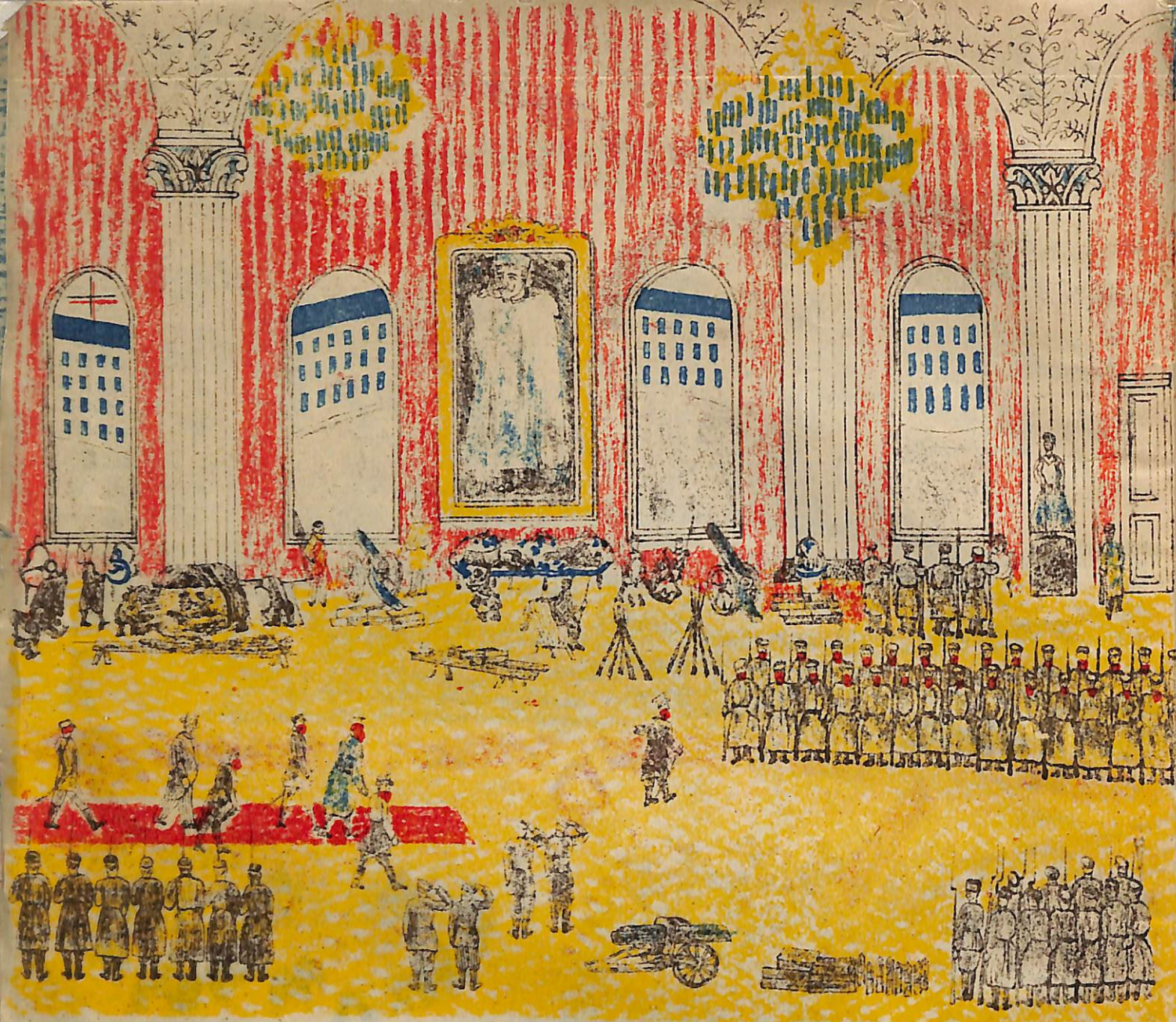
Գիշերը Կեկսհոլմյան գնդի պահակախումբն յեկավ ձերբակալվածներին
տանելու։ Կրեյսերի հրամանատար գնդապետ Նիկոլսկին և լեյտենանտ Ազրա-
նովիչը կանգնեցին տախտակամածի մոտ՝ ատրճանակները ձեռքներին։ Բան-
վորներին դուրս բերեցին։ Նավաստիները «ուռա» բացականչեցին ու վրա-
նկան դիմվորներին։ Անմիջապես պայթեցին ատրճանակները։ Կրակում ելին
Ազրանովիչն ու Նիկոլսկին։ Մահացու վիրավորված մի նավաստի կրեյսերից
ցած գլորվեց սառույցի վրա։ Զինվորներին հաջողվեց ձերբակալվածներին
տանել։ Բայց դա սպաների վերջին հաղթանակն էր։ Միջանի որից Նիկոլսկին
սպանվեց, իսկ Ազրանովիչը վզից վիրավորվելով, մեռած ձևացավ ու ազատ-
վեց։ Կրեյսերի վրա իշխանությունն անցավ նավաստիներին։
«Ավրորա» կրեյսերը պահակ կանգնեց հեղափոխության։

Թագավորն ընկավ, բայց իշխանությունն դեկը մնաց կապիտալիստների
ձեռքը։ Փետրվարից մինչև Հոկտեմբեր բանվորները, նավաստիներն ու պի-
վորները պայքարում էին ժամանակավոր կառավարության՝ բուրժուական
կառավարության դեմ։

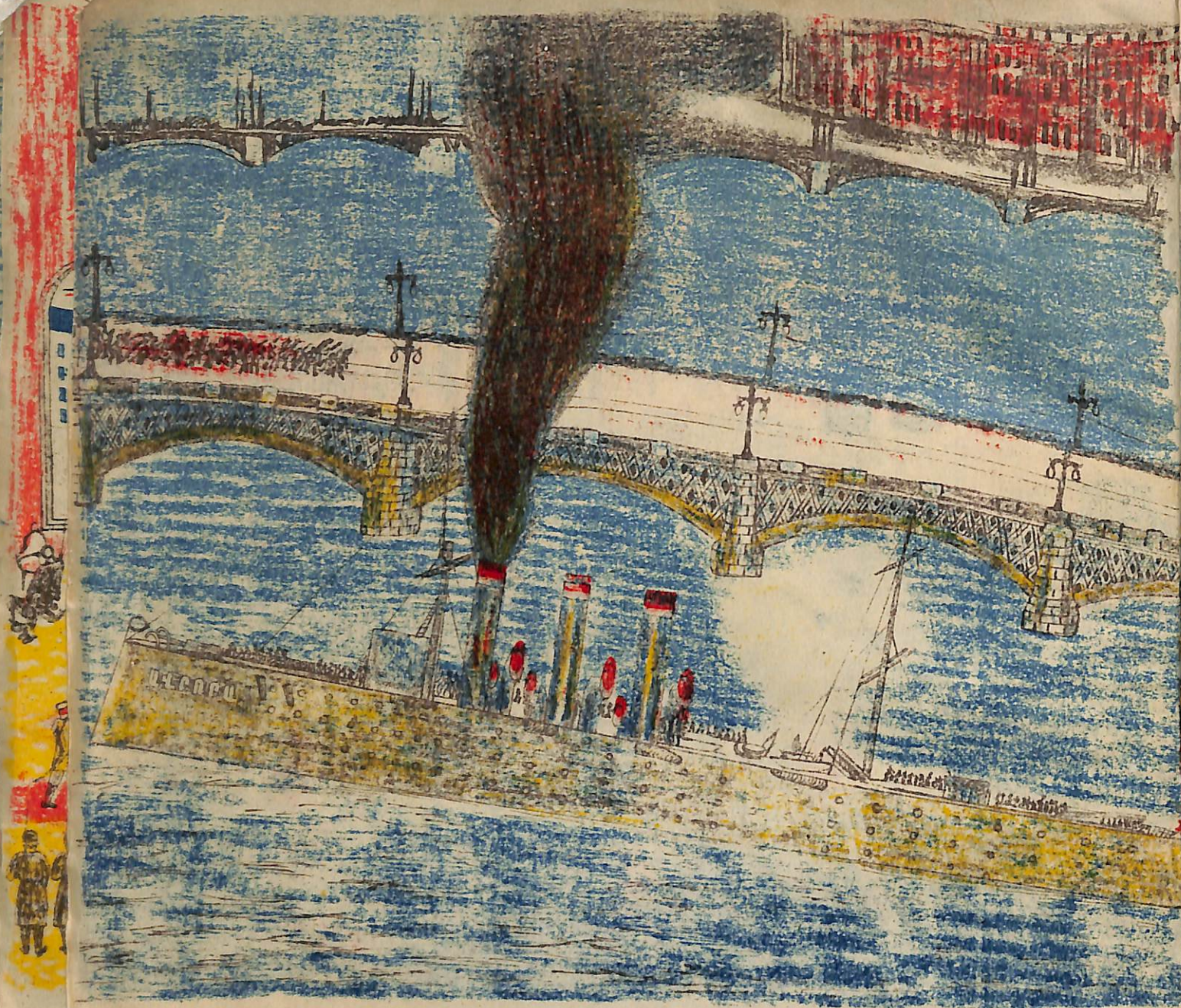
Հոկտեմբերին արդեն պարզ էր, փոր բանվորներն իշխանությունը գրա-
վելու յեն։

Կերենսկին՝ ժամանակավոր կառավարության առաջին մինիստրը, վճռեց
ամբողջ ուժով կռվել պրոլետարիատի դեմ։ Նա հրամայեց գատել Նիկոլա-
ևևի կամուրջը, փորպեսդի բանվորները չկարողանան քաղաք մտնել։ Խորհրդ-
դի Ռադմա-Հեղափոխական Կոմիտեն հրամայեց «Ավրորա» կրեյսերին վե-
րականգնել յերթնվեկությունը Նիկոլաևսկի կամուրջով։ Հոկտեմբերի 24-ին
«Ավրորան» շարժվեց քաղաքի վրա։ Հսկայական կրեյսերը՝ իսկական լողացող
մի ամբողջ զանգաղ լողում էր Նևայով։ Չախ ափով, կրեյսերին համընթաց,
գնում էին 2-րդ Բալթյան Փլոտի զորքերը, իսկ աջից Դերյաբինսկի զորա-
նոցի նավաստիները։ Կամուրջը պահպանող յունկերները տեսնելով «Ավրո-
րան», փախուստի դիմեցին։ Նավաստիները միացրին կամուրջը՝ Ռադմա-Հե-

դափոխական Կոմիտեյի հրամանը կատարվեց: Իսկ Չմեռային պալատն ամ-
բողի փոխվեց: Պալատի դահլիճներում դրված էին գնդացիներ, ուժաճիգներ,
թնդանոթներ: Ժամանակավոր կառավարությունը պատրաստվում էր կռվի:
«Ավրորան» կանգ առավ Չմեռային պալատի դիմաց: Նրա հրանոթների
բերաններն ուղղված էին պալատի վրա: Հոկտեմբերի 24-ի յերեկոյան կրեյ-
սեր յեկավ ընկեր Սնտոնով-Սմեսլենկոն: Նա հաղորդեց Ռադմա-Հեղափոխա-
կան Կոմիտեյի նոր հրամանը՝ վաղը զուլյթել պալատը: Ազդանշանը կլինի՝
համազարկ Պետրոպավովյան ամրոցից: Սյոգ ազդանշանի վրա «Ավրորան»
կրակ է բացանում պալատի վրա: Սկզբում դատարկ արկերով, իսկ յեթե
հարկ լինի նաև ռադմական արկերով:

Հոկտեմբերի 25-ին, յերեկոյան ժամի ութ և կեսին Ռադմա-Հեղափոխա-
կան Կոմիտեն առաջարկեց ժամանակավոր կառավարությանն անձնատուր
լինել: Ժամանակավոր կառավարությունը չընդունեց առաջարկը: Յունկերների
ու կանանց հարվածային գումարտակը պատրաստ էին պաշտպանելու պա-
լատը մինչև արյան փերջին կաթիլը:
Սկսվեց կռիվը: Յունկերներն ու հարվածայինները մահացու կրակ բաց
արին հարձակվող նավաստիներին ու զինվորների վրա: Հարձակվողների կրած
կարուստը մեծ էր, իսկ պալատը պաշտպանողները թագնված փայտի կույտերի
յետև, կրակում էին ավելի ու ավելի փստահ ու մահացու:

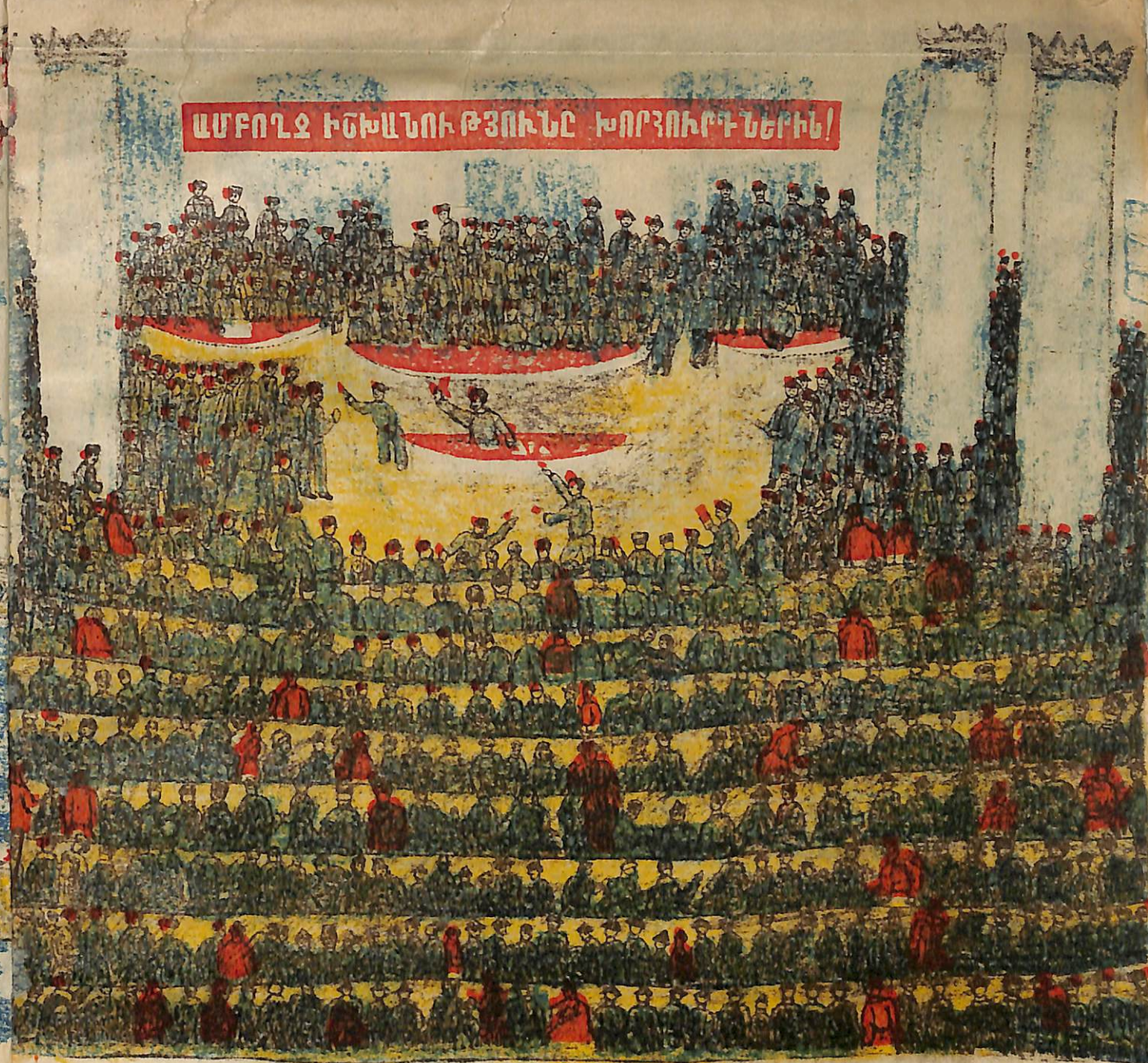

«Ավրորայի» նավապետական կամրջակի վրա յեն կամիսարը, նավային կոմիտեն, Թնդանոթաձիգները պատրաստ՝ սպասողական կանգնած են հրա- նոթների մոտ, Բայց «Ավրորան» չի կրակում: Ազդանշան չկա:

Պալատի լուսամուտները խավար են: Վոչ մի լույս: Պալատի մոտ հրա- ձգությունը շարունակվում է ու բորբոքվում: Յե՛րբ ե ազդանշան լինելու: Հրապարակում արդեն իսկական կռիվ է գնում:

Ազդանշան: Կամրջակից հրաման են տալիս:

Կուրացուցիչ լույս: Ահռելի փորոտումը տարածվեց քաղաքի վրա: Հրա- պարակում մի ակնթարթ լուսթյուն տիրեց և հանկարծ լավեց խլացուցիչ ուռա՝ ու «Ավրորան» համազարկ տվեց վեց Թնդանոթներից: Արկերը դա- սարկ ելին, սակայն ձմեռային պալատում շփոթություն տիրեց: Պալատի պաշտպանները փախուստի դիմեցին: Պալատը գրավված է: Ժամանակավոր կառավարությունը ձերբակալված:

Իսկ Սմոլնիում նիստ է գումարել Խորհուրդների Ֆեդերորդ Համա- գումարը: «Ամբողջ իշխանությունը խորհուրդներին» — փորոշեց համագումա- րը: Համագումարը Ժողկոմխորհ ընտրեց: Լենինը՝ Ժողկոմխորհի նախագահ: «Ավրորան» իր ներկայացուցիչներին ուղարկեց համագումար: Կրեյ- սերն իրեն ամբողջովին տրամադրում էր նոր կառավարության:

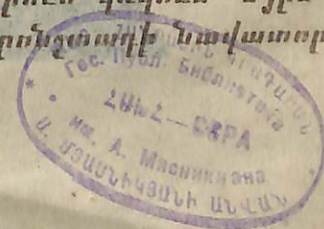
Համագումարը գիտեր, փոր խորհուրդների համար մղվող կռիվը դեռ վերջացած չէ: Իե՛ռ շատ պիտի բաղխվեյին բանվոր դասակարգի թշնամինե- րի հետ: Յե՛վ համագումարը գիտեր, փոր նոր կռիվներ սկսելիս, նավաստիներն առաջին շարքերում կլինեն:

Հոկտեմբերի 27-ին Խորհուրդների իշխանութեան դեմ ապստամբեցին յունկերները: «Ավրորա» կրեյսերի նավազորը կոխում էր ապստամբների դեմ: Նավաստիներ Բակինովսկին, Շեչենկոն, Մակսիմովը, Պեպլուգալովը կոխում էին առաջին շարքերում... Նրանք ընկերներով հարձակվեցին զրահապատի վրա ու գրավեցին այն դատարկ ձեռքերով: Յունկերների ապստամբությունը ճնշվեց:

Միքանի որից նավաստիների ջոկատները Պետերբուրգից շարժվեցի են Մոսկվա: Խորհուրդների համար մզվող կռիվը բորբոքվում էր: Թշնամիները հարձակվում էին ամեն կողմից: Տեղ ամեն տեղ, բոլոր ճակատներում, առաջին շարքերում կոխում էին Հոկտեմբերյան հեղափոխության հերոսները՝ Կարմիր Վրոնչևսկիի նավատորմի նավաստիները:

4519

75487

Է. Մարտի
կրեյսեր
Սիրոս
ԵՐԵՎԱՆ, ԵՐԵՎԱՆ

Պատկեր № 1985 Գրառույ. № 7033

Տիպա 1000 Վիմ. Պատկերաբ. Պատ. №